

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย

จัดทำโดย พลเรือเอก สมประสงค์ นิลสมัย
รหัส ๖๕๑๐๓๙

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑๐
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย

พลเรือเอก สมประสงค์ นิลสมัย^๑

บทนำ

เมื่อก้าวถึงผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ประชาชนทั่วไปอาจไม่เห็นความสำคัญมากนัก เพราะมนุษย์เราใช้ชีวิตส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนบก สภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่พบเจอในแต่ละวัน ล้วนแต่อยู่บนบก จึงอาจมองข้ามและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของทะเล แต่ความเป็นจริงแล้ว หากศึกษาลงในรายละเอียดจะพบว่า ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลกระทบต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์อย่างมาก เริ่มตั้งแต่ผลกระทบต่ออากาศที่เราหายใจ อาหาร ที่เป็นพื้นฐานการดำรงอยู่ของชีวิต ไปจนถึงเรื่องความมั่นคงและมั่งคั่งของมนุษย์ ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่ในทะเลไม่เพียงแต่มีมูลค่าสูงมาก ๆ แต่ยังเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิต โดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติ และ น้ำมัน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการคมนาคม เป็นพื้นฐานของเกือบทุกกิจกรรมบนบก นอกจากนี้ ยังมีผลประโยชน์ที่สำคัญทางทะเลอีกหลายรูปแบบ ทั้งสัตว์น้ำ แร่ธาตุ แหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญใช้เป็นเส้นทางเดินเรือขนส่งสินค้าหลัก ซึ่งเปรียบได้กับเป็นเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงเศรษฐกิจของโลก

เนื่องจากทะเลมีเขตน่านน้ำติดต่อกันทั่วโลก และด้วยมูลค่าของทรัพยากรและผลประโยชน์ทางทะเลตามที่กล่าวมาแล้ว ทุกชาติจึงอยากจะครอบครองและแย่งชิงพื้นที่ในทะเลให้มากที่สุด จึงจำเป็นต้องมีกำลังทางเรือในการป้องกันพื้นที่ของตนเองและแสวงหาทรัพยากรในทะเล ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งกัน จึงทำให้มีการจัดกฎระเบียบทางทะเลใช้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการใช้หลักนิติธรรม (Rule of Law) เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการใช้ทะเลของประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ด้วยระบบโลกในปัจจุบัน เป็นระบบที่มีการรวมกันแบบหลวม ๆ แต่ละประเทศยังมีอิสระในการคิด ตัดสินใจของตนเอง โดยที่ระบบโลก หรือองค์กรระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ (United Nations, : UN) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ก็ยังไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของแต่ละประเทศได้มากนัก โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจ หรือประเทศที่มีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจและการทหารที่แข็งแกร่ง จึงยังไม่เกิดความสงบสุขอย่างแท้จริงในโลกนี้ แต่การที่มีหลักนิติธรรม สามารถทำให้ความขัดแย้งต่าง ๆ เบาลงลง ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องหลักนิติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักนิติธรรมทางทะเลในภาพรวมของโลกก่อน เพราะว่ามีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยค่อนข้างมาก

ในส่วนของผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยนั้น มีมูลค่ามหาศาล เนื่องจากประเทศไทยติดทะเลทั้งด้านฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน มีชายฝั่งติดกับหลายประเทศ มีทรัพยากรทางทะเลจำนวนมาก มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามทำรายได้ให้ประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก และที่สำคัญเป็นประเทศที่เศรษฐกิจพึ่งพาการส่งออกทางเรือเป็นหลัก เนื่องจากราคาถูกกว่าการขนส่งทางอื่นมาก การคมนาคมทางทะเลจึงค่อนข้างหนาแน่น และด้วยการที่มีทรัพยากรทางทะเลมาก

^๑ ผู้บัญชาการทหารเรือ

ประชาชนที่ใช้ทะเลต่างพยายามที่จะกอบโกยทรัพยากรดังกล่าวไปสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเองและพวกพ้องให้มากที่สุด ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ที่ต้องการผลประโยชน์จากทะเลเช่นกัน หลักนิติธรรม (Rule of Law) จึงได้ถูกนำมาใช้ในการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การใช้หลักนิติธรรมในส่วนของการรักษาผลประโยชน์ทางทะเลภายในประเทศยังมีข้อได้เปรียบมากกว่าในระดับนานาชาติ เพราะปกติรัฐบาลแต่ละประเทศ จะมีอำนาจสิทธิขาดในการปกครองประเทศ ซึ่งรวมไปถึงการออกกฎหมายเพื่อสร้างความยุติธรรมที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม การบังคับใช้กฎหมาย และการลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม ทำให้รัฐสามารถบริหารจัดการการใช้ทะเลให้มีความสงบเรียบร้อยได้เป็นอย่างดี

เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงรายละเอียดของหลักนิติธรรม ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จึงจำเป็นต้องขยายความเพื่อให้เข้าใจถ่องแท้ถึงหลักนิติธรรม และเข้าใจ ความสำคัญของทะเล ซึ่งถือว่าเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งของประเทศต่าง ๆ ซึ่งต่อมาเกิดการผลักดันให้มีการวางกฎระเบียบระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความสงบสุข และเพื่อที่จะให้เข้าใจถึงนิติธรรมกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จึงจำเป็นต้องทราบว่า ทะเลสำคัญกับประเทศไทยอย่างไร มีภัยคุกคามต่อทะเลในด้านใดบ้าง ซึ่งจะช่วยอธิบายว่า ทำไมถึงต้องมีกฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นกฎหมายภายในของไทย ในการกำกับดูแล ควบคุมการใช้ทะเล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศชาติและมีความความยุติธรรมกับประชาชนในชาติ

หลักนิติธรรม (Rule of Law)

หลักนิติธรรม (The Rule Of Law) วิวัฒนาการมาจากการพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ โดยในช่วงต้นของประวัติศาสตร์ของมนุษย์ชาติ มนุษย์มีสังคมในรูปแบบชนเผ่า การปกครองมักจะเริ่มด้วยระบบเผด็จการ ผู้นำเป็นผู้กำหนดกฎในการอยู่ร่วมกัน ผู้มีอำนาจมักจะหลงอำนาจในเวลาต่อมา จึงมักจะเกิดการปกครองที่ไม่เป็นธรรมและเกิดการกดขี่ข่มเหง การเอาไรต์เอาเปรียบโดยผู้นำ^๒ ก้าวแรกที่น่าพยามนุษย์ชาติให้หลุดพ้นจากการกดขี่ดังกล่าวคือ แนวความคิดที่ว่าผู้ปกครองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และปกครองประเทศอย่างมีคุณธรรมด้วยวิถีทางของกฎหมาย โดยแนวความคิดนี้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม และเชื่อว่าหลักการนี้จะทำหน้าที่ปกป้องสิทธิพื้นฐานของบุคคลและส่งเสริมความเจริญทั้งทางด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ

ในชาติตะวันตกพบว่า หลักนิติธรรมมีมาแต่ครั้งสมัยกรีกโบราณจากข้อถกเถียงสำคัญที่ว่า การปกครองที่ดีนั้นควรจะเป็นการปกครองด้วยสิ่งใด ระหว่างกฎหมายที่ดีที่สุด หรือ สัตบุรุษ (คนดี) โดย^๓ แอริสตอเติล (Aristotle) ได้สรุปว่า กฎหมายเท่านั้นที่ควรจะเป็นผู้ปกครองสูงสุดในระบอบการเมือง และจากข้อสรุปของแอริสตอเติลตรงนี้ได้พัฒนาไปสู่แนวคิดพื้นฐานสำคัญของรัฐสมัยใหม่ ในอีกหลายพันปีต่อมาว่า การปกครองที่ดีนั้นควรจะต้องให้กฎหมายอยู่สูงสุด (Supremacy of law) และทุก ๆ คน ต้องมีสถานะที่เสมอภาคและเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย กล่าวคือ แม้ตามหลักการของการแบ่งแยกอำนาจ ผู้ปกครองจะมีอำนาจอันชอบธรรมในการออกและบังคับใช้กฎหมาย

^๒ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล. ๒๕๔๖. หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่. วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปี ๒๖๔๖ เล่มที่ ๒

^๓ Aristotle (1995). Politics. Oxford: Oxford University Press

แต่ตัวผู้ปกครองหรือรัฐเองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่กำหนด และถูกบังคับใช้ด้วยเฉกเช่นเดียวกันกับพลเมืองคนอื่น ๆ ในรัฐ เพื่อที่จะทำให้การเมืองอยู่บนรากฐานของกฎหมาย และรัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลที่จำกัด (limited government) โดยมีกฎหมายเป็นตัวควบคุมไม่ให้ผู้นำใช้อำนาจเกินขอบเขต

ในยุคปัจจุบัน คำว่าหลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ความเป็นธรรมที่มีอยู่ในกฎหมายหรือกฎหมายให้ความเป็นธรรมได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “คุณธรรมทางกฎหมาย” อันเป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย โดยที่ความเป็นธรรมเป็นสิ่งที่ทุกสังคมต้องการ เพราะที่ใดมีความเป็นธรรมที่น่ายอมรับมาซึ่งความสันติสุข หลักนิติธรรมสมัยใหม่เริ่มก่อตัวและปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนในประเทศอังกฤษในศตวรรษที่ ๑๓ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญแบบจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษที่มีหลักการสำคัญ ได้แก่ บุคคลพึงได้รับการพิจารณาโทษโดยฝ่ายปกครองในการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายโดยเสมอภาค ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในฐานะใด สิทธิเสรีภาพของบุคคลจะต้องได้รับการยอมรับ ต่อมาหลักนิติธรรมเริ่มมีความชัดเจนในปี ค.ศ.๑๙๕๕ ภายหลังจากการประชุมนักนิติศาสตร์เสรีจาก ๔๘ ประเทศ ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists : ICJ) ที่เมืองเอเธนส์ ประเทศกรีซ และได้ประกาศบัญญัติแห่งเมืองเอเธนส์ ๑๙๕๕ ทำให้นักกฎหมายเริ่มเข้าใจปรัชญาและหลักการของหลักนิติธรรมที่สอดคล้องตรงกันและมองเห็นความสำคัญของหลักการดังกล่าวมากขึ้น

“หลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” ประกอบด้วย ๗ หลักการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. หลักการแบ่งแยกอำนาจ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะหลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของอำนาจฝ่ายต่าง ๆ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ

๒. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติธรรมมีความเกี่ยวพันกันกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคล และสิทธิในความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

๓. หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการ หรือฝ่ายปกครอง โดยฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย ฝ่ายตุลาการจะต้องใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องใช้ดุลยพินิจ โดยปราศจากข้อบกพร่อง

๔. หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้มีความเป็นธรรม ห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง และมีความพอสมควรแก่เหตุ

๕. หลักความอิสระของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสามารถทำหน้าที่ในทางตุลาการได้ โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ โดยผู้พิพากษามีความผูกพันเฉพาะต่อกฎหมายและทำการพิจารณาพิพากษาภายใต้เต็มโนธรรมของตนเท่านั้น โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความอิสระจาก ๓ ประการ กล่าวคือ ความอิสระจากคู่ความ ความอิสระจากรัฐ และความอิสระจากสังคม

^๔ หลักนิติธรรม (The Rule Of Law) ข้อมูลจากเว็บไซต์ ศาลรัฐธรรมนูญ

https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1283

๖. หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” เมื่อไม่มีข้อบัญญัติทางกฎหมายให้เป็นความผิด แล้วจะเอาผิดกับบุคคลนั้น ๆ มิได้

๗. หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่สูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐนั้น และหากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับ

ความสำคัญของทะเล

ทะเลและมหาสมุทรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกชีวิตบนโลก มนุษย์อาจต้องอยู่อย่างยากลำบากหากไม่มีทะเล หรือทะเลไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลที่ดี โดยสามารถสรุปความสำคัญของทะเลได้ดังนี้^๕

๑. ทะเลช่วยให้เรามีอากาศหายใจอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะแพลงตอนพืช (Phytoplankton) ที่เป็นพืชตระกูลสาหร่ายเซลล์เดียวกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ในทะเล พวกเขามีคลอโรฟิลล์เพื่อจับแสงแดดและใช้การสังเคราะห์ด้วยแสงเพื่อแปลงเป็นพลังงาน โดยผลิตออกซิเจนเป็นผลพลอยได้ นักวิทยาศาสตร์กล่าวว่าพวกเขาผลิตออกซิเจนถึง ๕๐ - ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ของออกซิเจนบนโลก พวกเขายังทำหน้าที่ถ่ายเทคาร์บอนประมาณ ๑๐ กิกะตัน จากชั้นบรรยากาศลึกลงไปในมหาสมุทรในแต่ละปี จึงนับได้ว่าทะเลมีความสำคัญต่ออากาศที่เราหายใจอย่างยิ่งยวด

๒. ช่วยควบคุมสภาพอากาศ มหาสมุทรดูดซับความร้อนจำนวนมากจากดวงอาทิตย์ “ภาวะโลกร้อนมากกว่า ๙๐% เกิดขึ้นบนโลกในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมาเกิดขึ้นในมหาสมุทร” ตามรายงานของสำนักงานบริหารมหาสมุทรและบรรยากาศแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (US National Oceanic and Atmospheric Administration) ความร้อนนั้นมีแนวโน้มที่จะรุนแรงที่สุดใกล้กับเส้นศูนย์สูตร โดยที่น้ำอยู่ใกล้พื้นผิวจะร้อนที่สุด และกระแสน้ำจากทะเลนั้นจะพัดพาความร้อนนั้นไปทั่วโลก

๓. เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ ปลาเป็นเมนูสำหรับผู้คนหลายพันล้านคนทั่วโลกทุกวัน คิดเป็นสัดส่วนเกือบ ๑๖% ของโปรตีนจากสัตว์ทั้งหมดที่บริโภคทั่วโลก นอกจากปลาแล้ว สิ่งมีชีวิตที่กินได้อื่น ๆ ทั้งสัตว์ทะเล สาหร่ายและพืชทะเลหลายชนิดถูกใช้เป็นอาหารเช่นกัน องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (The UN Food and Agriculture Organization) ระบุว่าโซเดียม แคลเซียม แมกนีเซียม และไอโอดีน เป็นสารอาหารที่สำคัญจากสาหร่าย การขาดสารไอโอดีนได้รับการระบุว่าสาเหตุความบกพร่องในเด็ก “ที่แพร่หลายและป้องกันได้ง่ายที่สุด”

๔. ความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ใช่แค่แหล่งอาหารเท่านั้น มหาสมุทรยังเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตมากมาย แม้ว่าจะมีการประมาณจำนวนสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในทะเล แต่ก็ไม่มีใครทราบอย่างแน่ชัดว่าจำนวนเท่าไร เพราะมหาสมุทรอันกว้างใหญ่ซึ่งครอบคลุมประมาณ ๗๐% ของพื้นผิวโลก และมีความลึกสูงสุด ๑๑,๐๐๐ เมตร จำนวนสิ่งมีชีวิตที่ยังไม่ถูกค้นพบที่อาศัยอยู่ในทะเลสามารถเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติอีกมากมาย

๕. สร้างงานนับล้าน รายงานขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) คาดการณ์ว่าภายในปี ๒๐๓๐ อุตสาหกรรมในมหาสมุทรจะมีพนักงานมากกว่า ๔๐ ล้านคน

^๕ ความสำคัญของทะเลข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.weforum.org/agenda/2019/08/here-are-5-reasons-why-the-ocean-is-so-important/>

ทั่วโลก งานส่วนใหญ่มักจะอยู่ในภาคการประมง รองลงมาคือการท่องเที่ยว มูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการเดินทางเรือขึ้นเชื่อมโยงโดยพื้นฐานกับมูลค่าโดยรวมของมหาสมุทร เศรษฐกิจทางทะเลมีความสำคัญเป็นพิเศษในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของประชากร ๓ พันล้านคน ส่วนใหญ่ที่พึ่งพาทะเลในการดำรงชีวิต

หลักนิติธรรมในการใช้ทะเลระหว่างประเทศ

เป็นที่ทราบดีว่าทะเลมีความสำคัญตามที่กล่าวไปแล้ว สมัยโบราณมีคำกล่าวที่ว่า ใครครองทะเลผู้นั้นย่อมคงไว้ซึ่งอาหารที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนให้อยู่ดีมีมีความสุข อารยธรรมสำคัญในประวัติศาสตร์ล้วนตั้งอยู่ริมฝั่งทะเล ต่อมาวิวัฒนาการของเรือทำให้ทะเลกลายเป็นเส้นทางในการขนส่งสินค้าที่สำคัญเรือและทะเลจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการขยายอาณานิคม เผยแพร่อารยธรรมของตน รวมทั้งขยายพลังอำนาจของรัฐไปพร้อมกัน บริษัทการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญในอดีต เช่น บริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อภารกิจในการขยายพลังอำนาจแห่งชาติออกไปโดยใช้การทูตเรือสินค้า อีกทั้งต่อมาบริษัทนี้ยังได้รับอนุญาตให้มีเรือสินค้าติดอาวุธเป็นของตนเองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติตนเป็นสำคัญ แนวคิดเรื่องนิติธรรมทางทะเล เช่น หลักการเรื่องทะเลเปิด (Mare Liberum โดย Hugo Grotius) และทะเลปิด (Mare Clausum โดย John Seldon) เป็นหลักการทางกฎหมายที่สำคัญของการใช้ทะเล แนวความคิดทั้งสองนี้ได้ถูกกล่าวอ้าง และถูกหักล้างตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโดยมหาอำนาจทางทะเล หลักนิติธรรมทางทะเล และหลักกฎหมายทางทะเลถูกวางอยู่บนพื้นฐานของความมั่นคงและความปลอดภัยของรัฐชายฝั่ง โดยได้นำระบอบยิงของปืนใหญ่เรือที่ ๓ ไมล์ทะเล (Canon Shoot Rule) มาใช้เพื่อกำหนดทะเลอาณาเขตของรัฐชายฝั่ง (Territorial Sea) ซึ่งรัฐชายฝั่งเจ้าของพื้นที่สามารถห้ามไม่ให้กลุ่มบุคคลอื่นหรือรัฐชาติอื่นที่ใช้ทะเลเข้ามาในพื้นที่ของตนได้ นานาชาติยอมรับหลักนิติธรรมเรื่องความปลอดภัยและความจำเป็นของรัฐชายฝั่งมาตลอด ซึ่งแนวคิดนี้อยู่บนพื้นฐานของความสมประโยชน์ของรัฐชายฝั่งและรัฐผู้ใช้ทะเล ซึ่งก่อให้เกิดสันติภาพในสังคมโลกตลอดมา หากเมื่อใดความสมประโยชน์ได้ถูกละเมิดย่อมจะนำมาซึ่งความขัดแย้งในสังคมโลก การพัฒนาหลักกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลใด ๆ ย่อมต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมทางทะเลแล้วด้วยความสมประโยชน์ของรัฐชายฝั่งและรัฐผู้ใช้ทะเลนี้ด้วยเช่นกันโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทะเล

นับตั้งแต่มีการใช้ทะเลของมนุษย์ในอดีต คำว่า เสรีภาพแห่งท้องทะเล^๖ ได้มีอยู่จนมาถึงยุคปัจจุบัน เสรีภาพแห่งท้องทะเลได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการไปอย่างมากมาย เนื่องจากปัจจุบันมนุษย์ได้พัฒนาการใช้ประโยชน์จากทะเลต่างไปจากในอดีตโดยสิ้นเชิง สมัยก่อนมนุษย์เคยใช้ประโยชน์

^๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, บทความ (พระราชนิพนธ์) “เสรีภาพแห่งทะเล” (Freedom of the Seas), ในหนังสือกฎหมายทะเล เล่ม ๑ หน้า ๔ (จากสมุทราสาร เล่มที่ ๔๒ มิถุนายน ๒๕๖๑), พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๑๐, โรงพิมพ์องค์การค้ำชูศุภภาพ, กรุงเทพฯ, หน้า ๓. - ๔๙.

จากทะเลก็เพื่อการเดินเรือและการประมงเท่านั้น สาเหตุสำคัญที่การใช้ประโยชน์จากทะเลเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในบริเวณทะเลซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจรัฐ หรือบริเวณที่เรียกว่าทะเลหลวง (High Seas) ก็คือ ความเจริญและก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการแสวงหาทรัพยากรใต้ทะเล รวมทั้งความต้องการในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในทะเลของมนุษย์นั่นเอง^๗

ในสมัยโรมันกษัตริย์ Justinian ได้เคยประกาศความยิ่งใหญ่ของชาวโรมันไว้ว่า ทะเลนั้น ไม่มีใครครอบครองและเป็นของส่วนรวม (ซึ่งทำให้ประเทศที่แข็งแกร่งกว่า สามารถขยายอิทธิพลเข้าไปในน่านน้ำประเทศอื่น ๆ ได้) ทั้งนี้ เนื่องจากในสมัยนั้นเป็นยุคจักรวรรดิ และเป็นที่ยอมรับกันว่า ชาวโรมันเป็นประเทศที่มีความแข็งแกร่งทางทะเล ใช้ทะเลอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคมหรือการค้าขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่เป็นเมืองขึ้นของโรมันที่สำคัญ รวมทั้งการล่าอาณานิคม จนกระทั่งในเวลาต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจสิทธิ์ในทะเลพื้นที่ต่าง ๆ ตามความแข็งแกร่งของการเมืองและเศรษฐกิจของแต่ละรัฐ โดยนครเวนิสได้ตั้งตนเป็นผู้ครอบครองทะเลอาเดรียติค และนครเจนัว และกรุงฝรั่งเศส อ้างว่าเป็นเจ้าของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนด้านตะวันตก ในขณะที่เดนมาร์ค และสวีเดน อ้างว่าเป็นเจ้าของทะเลบอลติก ที่สำคัญคือ สเปนได้อ้างว่าตนเป็นเจ้าของมหาสมุทรแปซิฟิกและอ่าวแมกซิโก ในขณะที่โปรตุเกสอ้างว่าเป็นเจ้าของทะเลทิศใต้แห่งทะเลโมร็อกโค กับมหาสมุทรอินเดีย การอ้างตนเป็นเจ้าของทะเลเช่นนี้ ก็เพื่อที่จะเปิดประตูการค้า และกีดกันประเทศอื่นไม่ให้ไปค้าขายกับประเทศในพื้นที่นั้น ๆ^๘

ในปี ค.ศ.๑๖๐๓ Hugo Grotius บิดาแห่งกฎหมายทะเลชาวเนเธอร์แลนด์ เป็นผู้นำแนวคิดเสรีภาพแห่งท้องทะเล (Freedom of the Sea) มาสู่ชาวโลกอีกครั้ง^๙ และเป็นครั้งสำคัญเพราะทำให้คนทั่วโลกได้สัมผัสกับหลักเสรีภาพที่ต่อมามีการรับรองไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ในอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ.๑๙๕๘ และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม เสรีภาพแห่งท้องทะเลดังกล่าว ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมและความจำเป็น โดยมนุษย์ได้เห็นถึงความจำเป็นในเรื่องของความปลอดภัยและความจำเป็นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสภาพนิเวศน์ทางทะเล รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความต้องการในการใช้ทะเลในด้านต่าง ๆ มากขึ้น จึงได้มีอนุสัญญาภายใต้องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization : IMO) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) และองค์การระดับนานาชาติอื่น ๆ ออกมาอีกหลายฉบับ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเดินเรือ ความปลอดภัยทางทะเล มลพิษทางทะเล ความรับผิดชอบและการชดเชยค่าเสียหาย เพื่อสร้างความยุติธรรมทั้งกับรัฐ กับบุคคล และกับธรรมชาติ โดยมีรายละเอียดกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญเกี่ยวกับทะเลดังนี้

๑. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ (United Nations Convention on the Law of the Sea 1982) อนุสัญญาฉบับนี้ นับว่าเป็นการวางรากฐานของระบบกฎหมาย

^๗ มัลลิกา พินิจจันทร์. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยทะเล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗.

^๘ Ibid., พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, บทความ (พระราชนิพนธ์) “เสรีภาพแห่งทะเล” (Freedom of the Seas), ในหนังสือกฎหมายทะเล เล่ม ๑, หน้า ๑๒.

^๙ Ibid., หน้า ๑๑. นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงให้ความเห็นที่เกี่ยวกับการใช้ทะเลในยามสงครามและยามสันติไว้ว่า “เมื่อกล่าวถึงเสรีภาพแห่งทะเล ได้หมายความว่าเฉพาะถึงการค้าขายและการเดินเรือในเวลาสันติภาพเท่านั้น อำนาจจับกุมเรือในเวลาสงครามได้มีอยู่โดยบริบูรณ์มิได้มีผู้ใดคัดค้านหรือโต้แย้งเลย”.

ในการใช้ทะเล โดยได้มีการกำหนดอาณาเขตทางทะเล สถานะทางกฎหมาย สิทธิและหน้าที่ของรัฐ ชายฝั่งและรัฐอื่น ๆ ในแต่ละเขตทางทะเล ได้แก่ น่านน้ำภายใน (internal waters) ทะเลอาณาเขต (Territorial sea) เขตต่อเนื่อง (Contiguous zone) เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone - EEZ) ไหล่ทวีป (Continental shelf) อนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้ทรัพยากรแร่ทั้งปวงที่อยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลว และแก๊สบริเวณใต้พื้นดินท้องทะเล รวมทั้งก้อนแร่โลหะสารพัดชนิดที่อยู่ในบริเวณนอกเหนืออำนาจอรรถรัฐใด ๆ นี้ หรือบริเวณที่อนุสัญญาฯ กำหนดให้มีชื่อว่า “บริเวณพื้นที่” (The Area) เป็นมรดกร่วมของมนุษยชาติ (Common heritage of mankind) ซึ่งรัฐไม่อาจอ้างหรือใช้อธิปไตยเหนือส่วนใดส่วนหนึ่งของบริเวณพื้นที่นี้ได้ โดยอนุสัญญาฯ ได้จัดตั้งองค์การพื้นดินท้องทะเลระหว่างประเทศ หรือ International Seabed Authority (ISA) เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรแร่ในบริเวณดังกล่าว อนุสัญญานี้ก่อให้เกิดนิติธรรมในการใช้ทะเลและลดความขัดแย้งได้ดีในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจาก ระบบโลกปัจจุบัน เป็นการรวมกันของประเทศต่าง ๆ อย่างหลวม ๆ โดยมีองค์กรกลาง เช่น สหประชาชาติ เป็นเวทีในการตกลงหรือแก้ไขความขัดแย้ง อย่างไรก็ตาม ในการบังคับใช้จริงประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะที่เป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกถาวร (Permanent members) ๕ ประเทศ ได้แก่ จีน ฝรั่งเศส รัสเซีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐ ที่ปัจจุบันเป็นมหาอำนาจหลักของโลก มักจะละเมิดกฎระเบียบต่าง ๆ เสียเอง เช่น สหรัฐฯ ถึงแม้จะยอมรับ UNCLOS เป็นประมวลกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ แต่ก็ไม่ได้ให้สัตยาบัน และจีนซึ่งอ้างเขตแดนทางทะเลภายในเส้นประ ๙ เส้น (Nine-dash line) ซึ่งไม่มีหลักการรองรับใน UNCLOS ซึ่งอิทธิพลของประเทศเหล่านั้นทำให้ประเทศอื่น ๆ ไม่กล้าที่จะขัดขวางอย่างเต็มที่ถึงแม้จะรู้ว่าไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายระหว่างประเทศ

๒. อนุสัญญา IMO ว่าด้วยการป้องกันมลพิษจากเรือ (The International Convention for the Prevention of Pollution from Ships 1973, as modified by the Protocol 1978 - MARPOL 73/78) : อนุสัญญาฉบับนี้ มุ่งเน้นการป้องกันมลพิษที่เกิดจากเรือหรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในทะเล

๓. อนุสัญญา IMO ว่าด้วยความปลอดภัยแห่งชีวิตในทะเล ค.ศ.๑๙๗๒ (The International Convention for the Safety of Life at Sea 1974 : SOLAS 1974) : เป็นอนุสัญญาที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการต่อเรือ อุปกรณ์ที่ใช้งานบนเรือและการปฏิบัติการของเรือ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการเดินเรือ

๔. อนุสัญญา IMO ว่าด้วยแนวน้ำบรรทุก ค.ศ.๑๙๖๖ (The International Convention on Load Lines ๑๙๖๖) : เป็นอนุสัญญาที่กำหนดหลักการในการคำนวณความสามารถในการบรรทุกของเรือซึ่งเดินเรือระหว่างประเทศ เพื่อความปลอดภัยในการเดินเรือ

๕. กฎข้อบังคับระหว่างประเทศเพื่อป้องกันเรือชนกันในทะเล ค.ศ.๑๙๗๒ (The International Regulations for Preventing Collision at Sea 1972 : COLREG) : เพื่อให้มีกฎข้อบังคับสากลว่าด้วยการเดินเรือเข้าใกล้กันหรือในขณะที่ทัศนวิสัยไม่ดี ตลอดจนวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสัญญาณแสง และเสียง และเครื่องหมายสัญญาณรูปทรงต่าง ๆ เพื่อป้องกันการชนกันของเรือ

๖. อนุสัญญา IMO ว่าด้วยมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตร และการเข้ายามของคนประจำเรือ ค.ศ.๑๙๗๘ (The International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers 1978 : STCW)

๗. อนุสัญญา ILO ๒๐๐๖ กำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในเรือของคนประจำเรือ ตลอดจนคุณสมบัติขั้นต่ำของคนประจำเรือและมาตรฐานในการฝึกอบรมและการออกประกาศนียบัตรให้เหมาะสมและเกิดความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินในการเดินเรือ

๘. อนุสัญญา IMO ว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งเพื่อความเสียหายจากมลพิษน้ำมัน ค.ศ.๑๙๙๒ (The International Convention on Civil Liability for Oil Pollution Damage หรือ CLC Protocol 1992) : เพื่อกำหนดค่าชดเชยให้กับบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษจากน้ำมันรั่วไหลที่เกิดจากอุบัติเหตุทางทะเลของเรือขนส่งน้ำมัน โดยกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งกับเจ้าของเรือที่ทำให้เกิดมลภาวะจากน้ำมันรั่วไหลลงทะเล

๙. อนุสัญญา IMO ว่าด้วยการเตรียมการปฏิบัติการและความร่วมมือในการป้องกันและจัดการมลพิษจากน้ำมัน ค.ศ.๑๙๙๐ (The International Convention on Oil Pollution Preparedness Response and Cooperation 1990 : OPRC) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการเตรียมความพร้อมในการจัดการคราบน้ำมันและมลพิษที่เกิดจากคราบน้ำมัน

๑๐. ความตกลงสหประชาชาติว่าด้วยการอนุรักษ์ และจัดการประชากรสัตว์น้ำชนิดข้ามเขตและอพยพย้ายถิ่นไกล ค.ศ.๑๙๙๕ (The Agreement for the Implementation of the Provisions of the UNCLOS relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks) ความตกลงฯ ให้ความสำคัญต่อการร่วมกันจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำประเภทที่ย้ายถิ่นและการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างนานาประเทศและองค์กรจัดการประมงทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค

๑๑. อนุสัญญาว่าด้วยการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตในทะเลหลวง (Convention on Fishing and Conservation of Living Resources of the High Seas) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นานาประเทศร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตในทะเลหลวง ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้ทรัพยากรมีชีวิตบางชนิดตกอยู่ในภาวะวิกฤตเนื่องจากถูกใช้ประโยชน์อย่างเกินขอบเขตในทะเลหลวง

หลักนิติธรรมในการใช้ทะเลของไทย

ไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับเป็นรัฐชายฝั่ง (Coastal State) และรัฐช่องแคบ (Strait State) ที่ตั้งอยู่ในคาบสมุทรอินโดจีน โดยมีชายฝั่งทะเล แยกเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านตะวันออก ได้แก่ อ่าวไทย ส่วนด้านตะวันตก ประกอบด้วยทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา ทำให้ประเทศไทยมีเส้นทางออกสู่ ๒ มหาสมุทร คือ มหาสมุทรแปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย ในส่วนพื้นที่ทางทะเล ประเทศไทยมีพื้นที่ทางทะเลที่ไทยอ้างสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ ประมาณ ๓๒๓,๔๘๘ ตารางกิโลเมตร มีชายฝั่งยาว รวมทั้งสิ้น ๑,๗๒๔ ไมล์ทะเล หรือ ๓,๑๙๓ กิโลเมตร ความลึกเฉลี่ยประมาณ ๔๐ เมตร และมีความลึกสูงสุดประมาณ ๘๐ เมตร ส่วนทะเลด้านตะวันตก

ความลึกน้ำเฉลี่ยประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร และมีความลึกสูงสุดประมาณ ๓,๐๐๐ เมตร ทั้งนี้ พื้นที่ทางทะเลที่ไทยและประเทศเพื่อนบ้านต่างมีสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศและอ้างสิทธิทับซ้อนกัน จะต้องมีการเจรจาตกลงแบ่งเขตทางทะเลกันต่อไป จากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ถือว่าประเทศไทยตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นทะเลเปิดหรือกึ่งปิด (Enclosed or Semi - Enclosed Sea) มีประเทศที่มีอาณาเขตติดกับอ่าวไทยด้านนอก ๓ ประเทศ คือกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย ทำให้เกิดพื้นที่เหลื่อมทับ ไทย - กัมพูชา ๓๔,๐๓๔ ตารางกิโลเมตร ด้านทะเลอันดามัน ประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทย ๔ ประเทศ คือเมียนมา อินเดีย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ในส่วนนี้ทำให้ไทยมีปัญหาในเรื่องเขตแดนกับเพื่อนบ้านในเกือบทุกประเทศ (ซึ่งเป็นเรื่องปกติของรัฐที่อยู่ติดกัน เพราะการตีความเส้นเขตแดนทางทะเลตามกฎหมาย UNCLOS ต่างกัน) จึงจำเป็นต้องมีการใช้หลักนิติธรรมระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาพื้นที่ทับซ้อน โดยบางพื้นที่ได้พยายามตกลงกัน เช่น เขตแดน ไทย-เวียดนาม ที่ตกลงกันได้เรียบร้อย บางพื้นที่ใช้แนวทางการกำหนดเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม เช่น พื้นที่ทับซ้อนไทย-มาเลเซีย บางพื้นที่ยังตกลงกันไม่ได้ เช่น พื้นที่ทับซ้อนไทย - กัมพูชา และ ไทย - เมียนมา ซึ่งก็ต้องมีการเจรจาตกลงกันต่อไป โดยใช้หลักนิติธรรมเป็นตัวช่วยให้แต่ละฝ่ายพยายามหาเหตุผล ข้อกฎหมายมาอธิบายฝ่ายตรงข้ามอย่างสันติ เพื่อไม่ให้ถึงกับมีการขัดแย้งจนถึงขั้นใช้กำลังทหาร

๑๐ ในส่วนของการใช้ทะเลในด้านอื่น ๆ นั้น ทะเลไทย ถือเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยิ่ง ทั้งทรัพยากรที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ด้วยความอุดมสมบูรณ์นี้เอง ทำให้ทะเลไทยเป็นทั้งแหล่งอาหารที่สำคัญของคนไทยและคนทั่วโลก เพราะมากด้วยคุณภาพและปริมาณ อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามระดับโลก ทำให้เป็นหนึ่งในจุดหมายที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกหมายตาจะมาสัมผัสความงามของทะเลไทย โดยทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามันเป็นที่เลื่องลือในหมู่นักท่องเที่ยวเสมอมา จึงไม่แปลกนักที่ภาพนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากกับทะเลไทยกลายเป็นเรื่องที่คุ้นตา รวมถึงสร้างรายได้ให้ประเทศอย่างมหาศาล นอกจากนี้ ประเทศไทยมีจุดแข็งโดยเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตรรายใหญ่ของโลก จากสภาพที่ตั้งของประเทศไทย ซึ่งมีแผ่นดินติดกับทั้งทะเลอันดามัน ช่องแคบมะละกา และอ่าวไทย ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก จึงเป็นพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ จากการสำรวจพบว่า ใต้ท้องทะเลบริเวณอ่าวไทยมีแหล่งปิโตรเลียมกระจายอยู่ทั่วไปที่สามารถจะนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์และเป็นแหล่งพลังงานของประเทศได้ โดยสรุปแล้วทรัพยากรในทะเลสามารถจำแนกได้ดังนี้

๑. การประมง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของภาคประมงปี ๒๕๖๑ มีมูลค่า ๑๐๘,๗๘๙ ล้านบาท ซึ่งประกอบไปด้วย การประมงบนฝั่งที่เกี่ยวข้องกับทะเล การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง อุตสาหกรรมต่อเนื่องกับประมง ทั้งอุตสาหกรรม อาหาร ยา และเทคโนโลยีชีวภาพ การประมงทะเล การเพาะเลี้ยงในทะเล การประมงนอกร่น้ำ ทั้งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศอื่นและทะเลหลวง

^{๑๐} คณะกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, หนังสือทะเลและมหาสมุทร และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, ๒๕๖๒.

๒. พลังงาน ซึ่งประกอบด้วย โรงกลั่นน้ำมัน โรงแยกก๊าซ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี การสำรวจ และขุดเจาะน้ำมันในทะเล ทั้งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทยและของประเทศอื่น โรงไฟฟ้าชายฝั่ง กังหันลม แสงพลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานจากคลื่น

๓. ด้านการขนส่งและพาณิชย์นาวี ซึ่งประกอบด้วย การขนส่งทางทะเล การประกันภัยทางทะเล การเดินเรือ กิจการอู่เรือและกิจการท่าเรือ^{๑๑} จากการรายงานสถิติการขนส่งทางทะเลของกรมเจ้าท่า ปี พ.ศ.๒๕๖๒ มีการแจ้งเรือสินค้า เข้า-ออก ประเทศ จำนวน ๑๔๖,๖๑๑ เที่ยว ในส่วนของปริมาณสินค้าที่ทำการขนส่งบริเวณเมืองท่าชายทะเล เฉพาะที่มีการแจ้งเข้าออกประมาณ ๒๙๙,๗๙๑,๕๕๗ ตัน โดยสินค้าที่มีการขนส่งมากที่สุดคือ ปิโตรเลียม

๔. ด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการทางทะเล ด้วยความอุดมสมบูรณ์และความสวยงามของทะเลไทยและพื้นที่บริเวณชายฝั่ง ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่ง ทั้งด้านอ่าวไทยในทะเลจีนใต้ และชายฝั่งทะเลอันดามันในมหาสมุทรอินเดีย โดยถูกนำมาพัฒนาทางการท่องเที่ยวของไทยได้อย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติได้เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราภายในประเทศ และสร้างอาชีพแก่ประชาชนในพื้นที่ ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ มีผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดชายฝั่งทะเลประมาณ ๓๙ ล้านคน^{๑๒} ทำรายได้เข้าประเทศ มหาศาล จากการสำรวจพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่ชาวต่างชาตินิยม เช่น หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี และหาดพัทยา จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

ในภาพรวมประเทศไทยได้รับประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลทั้งทรัพยากรที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเล อันนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างมหาศาล ซึ่งมีการประเมินว่า ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีมูลค่าประมาณ ๒๔ ล้านล้านบาทต่อปี และแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจึงมีความสำคัญอย่างมาก อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยคุณลักษณะเฉพาะของทะเลและมหาสมุทรซึ่งมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน โดยไม่มีพรมแดนทางกายภาพมาปิดกั้น ทำให้การดำเนินการของรัฐหรือบุคคลหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อรัฐอื่น ๆ หรือบุคคลอื่น ๆ นอกรัฐได้ เช่น การจับสัตว์น้ำอย่างมากในน่านน้ำไทย อาจไปกระทบกับปริมาณสัตว์น้ำของกัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย หรือเมียนมาร์ เพราะพื้นที่ทะเลเป็นพื้นที่เดียวกัน การขุดเจาะก๊าซธรรมชาติหรือน้ำมันในอาณาเขตของประเทศหนึ่ง อาจไปลดปริมาณน้ำมันหรือก๊าซธรรมชาติในบ่อใต้พื้นดินของอีกประเทศหนึ่ง เพราะบ่อน้ำมันใต้ดินเป็นบ่อเดียวกัน การกระทำที่ก่อให้เกิดมลพิษ เช่น น้ำมันรั่วไหลในทะเลของรัฐหนึ่ง อาจทำให้เกิดผลเสียหายต่อระบบนิเวศของอีกรัฐหนึ่งอย่างมากก็ได้ ระบบนิติธรรมจึงต้องถูกนำมาใช้ เพื่อวางกฎระเบียบในการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย และให้เกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่าย และในขณะเดียวกันก็ต้องให้การคุ้มครองธรรมชาติเพราะต้องให้ความยุติธรรมกับลูกหลานของพวกเรา ให้มีทรัพยากรทางทะเลที่พอเพียงต่อการใช้งานในอนาคตด้วย ในการนี้ในส่วนประเทศไทยนั้น นับว่ามีประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทะเลจำนวนมาก ที่จำเป็นต้องจะดูแลและจัดการ โดยเฉพาะการออกกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ และเกิดความเรียบร้อยและยุติธรรมในการใช้ทะเลของประชาชน

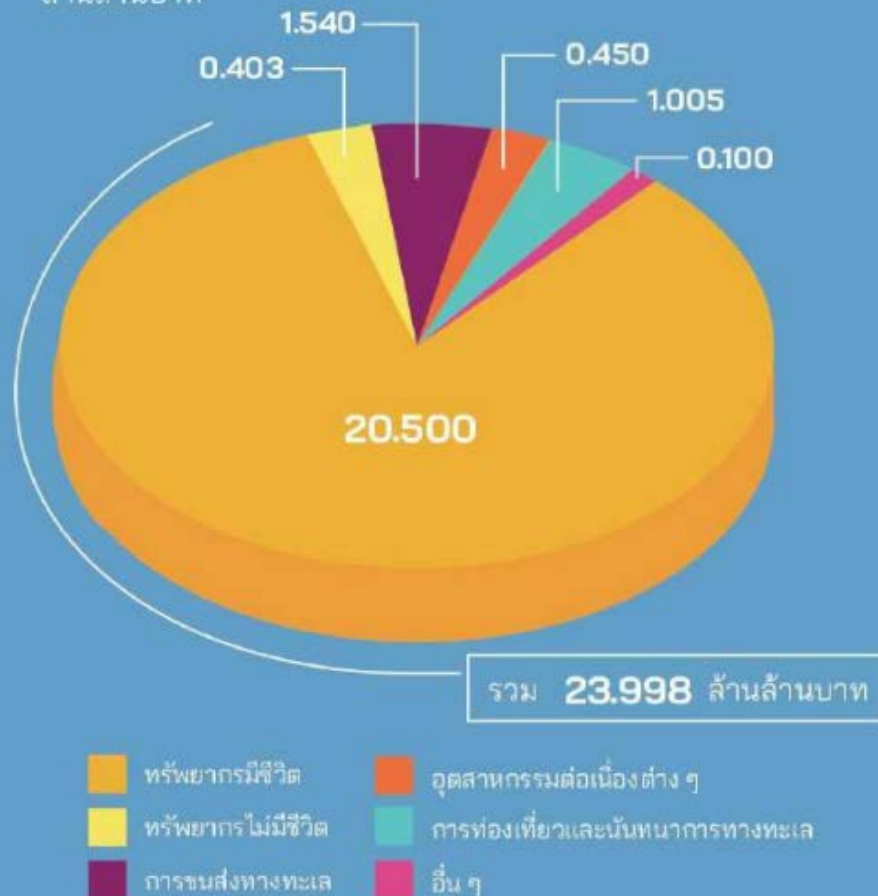
^{๑๑} กรมเจ้าท่า, รายงานสถิติข้อมูล ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ , กลุ่มสถิติวิเคราะห์ สำนักแผนงาน กรมเจ้าท่า ธันวาคม ๒๕๖๓

^{๑๒} Ibid

มูลค่าการใช้ประโยชน์จากทะเลของไทย

การใช้ประโยชน์จากทะเลของไทย นำไปสู่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างมหาศาล ทั้งที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมถึงที่ได้จากกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเลที่ก่อให้เกิดมูลค่า ซึ่งมีการประเมินว่า ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีมูลค่าประมาณ 24 ล้านล้านบาทต่อปี โดยกิจกรรมที่ทำให้เกิดมูลค่ามากที่สุด คือ การขนส่งทางทะเล และในห้วง 10 ปีข้างหน้า ผลประโยชน์ทางทะเลของไทย มีแนวโน้มมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ล้านล้านบาท

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ตารางที่ 1 มูลค่าการใช้ประโยชน์จากทะเลของประเทศไทย

ที่มา : หนังสือ ทะเลและมหาสมุทร และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, คณะกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (โดยนำข้อมูลมาจาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ปัญหาทางทะเลของประเทศไทย

^{๑๓} ประเด็นปัญหาในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย อาจแบ่งได้ดังนี้

๑. การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือ สถานการณ์การปล้นเรือด้วยอาวุธในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่นั่นยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ช่องแคบมะละกา ทะเลชูลูและเซลีเบสนั้น ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง แต่การกระทำอันเป็นโจรสลัดนั้น มีแนวโน้มที่จะลดน้อยลงในทุก ๆ พื้นที่ของภูมิภาค โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่องแคบมะละกานั้น มักจะเป็นการปล้นเรือขณะเรือจอดทอดสมอ ทั้งในและนอกพื้นที่อนุญาต แต่มีแนวโน้มเกิดกับเรือที่อยู่นอกพื้นที่อนุญาตมากกว่า มักจะเกิดในเวลากลางคืนเดือนมืด และมักเป็นเหตุการณ์ที่ไม่รุนแรง เช่น การลักขโมยสิ่งของบนเรือแล้วหลบหนีไป

๒. การทำการประมงผิดกฎหมาย เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๘ ประเทศไทยได้รับการเตือนจากสหภาพยุโรปให้แก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing : IUU) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าประมงไปสหภาพยุโรปทำให้รัฐบาลจัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) โดยให้กองทัพเรือ และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นหน่วยปฏิบัติงานหลัก โดยในห้วงที่ผ่านมา ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๒ สหภาพยุโรปได้ประกาศปลดใบเหลือง แต่ประเทศไทยจะยังมีเจตนากรณีในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อไป ในส่วนของเรือประมงต่างชาติดลักลอบทำประมงในน่านน้ำไทยได้มีการจับกุมอย่างต่อเนื่องทั้งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน สำหรับเรือประมงไทยลักลอบทำประมงในน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้านมีจำนวนลดลงอย่างมาก จากมาตรการการควบคุมขนาดของเรือประมงตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๘ และการติดตั้งระบบติดตามเรือ (Vessel Monitoring System : VMS) เพื่อแสดงตำแหน่งที่ทำการประมง อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีเรือเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ดังกล่าวอย่างผิดกฎหมาย และอาจมีการใช้เรือประมงพาณิชย์ลักลอบเข้าไปทำประมงในน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีนายทุนของประเทศนั้นสนับสนุน

๓. การลักลอบล่าปลิงยาเสพติดทางทะเล สถานการณ์ในรอบปีที่ผ่านมายังไม่ปรากฏการล่าปลิงยาเสพติดทางทะเลด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามันแต่อย่างใด แต่อาจจะมีการลักลอบล่าปลิงยาเสพติดทางทะเลเนื่องจากสามารถล่าปลิงได้ในปริมาณมากและยากต่อการตรวจพบของเจ้าหน้าที่

๔. การก่อการร้ายในพื้นที่ทางทะเล เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทางสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าในห้วงที่ผ่านมาจะเคยปรากฏข่าวสารว่า กลุ่มก่อการร้าย IS มีความสนใจต่อเป้าหมายทางทะเล แต่ในพื้นที่อาณาเขตทางทะเลของไทยและบริเวณใกล้เคียงยังไม่ปรากฏเหตุการณ์ หรือข่าวสารการก่อการร้ายทางทะเล

๕. การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในพื้นที่ทางทะเล จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทย สภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านและความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมาโดยตลอด ทั้งนี้ หลังจากที่รัฐบาล

^{๑๓} สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา(องค์การมหาชน), “รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์รายงานวิจัยในลักษณะ (Quick Research) ในประเด็นเร่งด่วนของประชาคมอาเซียน เรื่อง ความมั่นคงทางทะเลภายใต้โครงการพัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับการทำงาน ด้านประชาคมอาเซียนปีงบประมาณ ๒๕๕๙” หน้า ๔๐-๔๓.

ได้มีการประกาศใช้ พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ และ พ.ศ.๒๕๖๑ ซึ่งมีบทลงโทษที่เพิ่มขึ้นทั้งในส่วนของนายจ้างและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และเพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้แนวโน้มผู้หลบหนีเข้าเมืองในภาคแรงงานลดน้อยลงและมีแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบมากขึ้น สำหรับปัญหาผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งประกอบไปด้วยชาวโรฮีนจาและชาวบังคลาเทศ จากความร่วมมือระดับภูมิภาคในการสกัดกั้นตั้งแต่ประเทศต้นทาง รวมถึงการบูรณาการในการทำลายเครือข่ายขบวนการนำพา ทำให้การใช้ไทยเป็นทางผ่านไปยังประเทศอื่นจะกระทำได้อย่างยากขึ้น

๖. การดูแลสุขภาพต่อทรัพยากรและระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ในปัจจุบันยังคงมีปัญหาขยะมูลฝอยในทะเล ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ปัญหาการทำลายป่าชายเลน รวมทั้งปัญหาคราบน้ำมันรั่วไหลจากเรือและอุตสาหกรรมในทะเล ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีความพยายามสร้างการรับรู้ต่อปัญหาดังกล่าว แต่การจัดการปัญหายังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

กฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวข้องทะเล

ประเทศไทยได้นำหลักนิติธรรมมาใช้ในการดูแลการใช้ทะเล ผ่านทางการออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อควบคุมการใช้ทะเลให้มีความยุติธรรมกับทุกภาคส่วน เพื่อที่จะให้เกิดความสงบสุขและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ โดยกฎหมายที่มีการตราขึ้นนั้นมีทั้งในเรื่อง การควบคุมทรัพยากรสัตว์น้ำ การควบคุมทรัพยากรแร่ธาตุ การควบคุมการเดินเรือและการคมนาคมทางทะเล การควบคุมสภาวะแวดล้อมทางทะเล โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. พ.ร.ก.การประมง พ.ศ.๒๕๕๘ การจัดระเบียบการประมง ในประเทศไทยและในน่านน้ำทั่วไป เพื่อป้องกันมิให้มีการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เป็นแหล่งอาหารของมนุษยชาติอย่างยั่งยืน และรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมตามแนวทาง กฎเกณฑ์ และมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับนับถือในนานาประเทศ รวมทั้งคุ้มครองสวัสดิภาพของคนประจำเรือ และป้องกันการใช้แรงงานผิดกฎหมายในภาคการประมง

๒. พ.ร.บ.ปิโตรเลียม พ.ศ.๒๕๑๔ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสำรวจ ผลิต และอนุรักษ์ปิโตรเลียม การกำหนดเขตปลอดภัยและเครื่องหมายในบริเวณที่มีสิ่งติดตั้งและกลอุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจและผลิตปิโตรเลียม การกำหนดวิธีการให้ความคุ้มครองแก่คนงานและความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอก การกำหนดค่าธรรมเนียม การกำหนดให้ผู้รับสัมปทานมีสิทธิขายและจำหน่ายปิโตรเลียมที่ผู้รับสัมปทานผลิตได้ การกำหนดราคา และการประกาศห้ามส่งออก

๓. พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ การอนุญาตให้สำรวจแร่ การทำเหมือง กำหนดหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตร การกำหนดชนิดแร่ที่นำเข้าสู่ส่งออกเพื่อประโยชน์ในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือความปลอดภัยของประชาชน ได้กำหนดชนิดแร่และสภาพแร่ที่นำเข้าสู่ส่งออก โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๓.๑ แร่ที่ห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

๓.๒ แร่ที่ต้องขออนุญาตนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอก ราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

๓.๓ แร่ที่ต้องแจ้งการนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอก ราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

๔. พ.ร.บ.เพิ่มอำนาจตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางน้ำ พ.ศ.๒๕๔๖ กรมตำรวจ (ชื่อในขณะนั้น) ได้จัดตั้งกองตำรวจน้ำซึ่งมีอำนาจหน้าที่ปราบปรามและป้องกันการกระทำ ความผิดทางอาญาในน่านน้ำไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำผิดอันเกี่ยวกับกฎหมายศุลกากร การเดินเรือ การประมง และการเข้าเมือง จึงต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจบางอย่างไว้เพื่อให้การ ปราบปรามการกระทำผิดอาญาในน่านน้ำไทย ในเรือ หรือเรือบินทะเล หรือในบริเวณท่าเรือสำหรับ เรือซึ่งออกไปสู่หรือเข้ามาจากทะเลได้โดยมีประสิทธิภาพ

๕. พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ การจัดตั้ง ศรชล. และให้อำนาจ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้ง รักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตย และสิทธิหน้าที่อื่นใดตามกฎหมายระหว่างประเทศ

๖. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายและการฟื้นฟูทะเลไทย พ.ศ.๒๕๓๔ เป็นการ กำหนดหน้าที่ของ กพท. (คณะกรรมการนโยบายและการฟื้นฟูทะเลไทย) และ สฟท.(สำนักงาน คณะกรรมการนโยบายและการฟื้นฟูทะเลไทย) โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และกรรมการ ประกอบด้วยรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ และ สฟท. (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายและการฟื้นฟู ทะเลไทย) เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็น สำนักเลขานุการ กพท.

๗. พ.ร.บ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นมาตรการ ในการสงวนรักษาไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลและช่วยแก้ไข ปัญหาวิกฤตการณ์ความเปลี่ยนแปลงและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สิ่งที่มี อยู่หรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติในบริเวณทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพายุชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง คลอง คู แพรก ทะเลสาบ และบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำที่มีพื้นที่ติดต่อกับทะเลหรืออิทธิพลของน้ำทะเลเข้าถึง เช่น ป่าชายเลน ป่าชายหาด หาด ที่ชายทะเล เกาะ หลุ่ยทะเล ปะการัง ดอนหอย ฟันและสัตว์ทะเล หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง เช่น ปะการังเทียม แนวลด แรงคลื่น และการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ประกอบด้วย การสงวน การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู

๘. พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๑ การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและ ประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟัง ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน

๙. พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๔๖ การกำหนดทางเดินเรือ เขตท่าเรือ เขตจอดเรือ และเขตควบคุมการเดินเรือ หน้าที่นายเรือเมื่อเวลาเรือเข้ามาหรือออกจากน่านน้ำไทย ทำเลทอดสมจอดเรือ ทางเดินเรือในลำแม่น้ำ เรือจับสัตว์น้ำและโพงพางที่ขวางแม่น้ำ การล่องลำลำแม่น้ำ ค่าเดือนสำหรับ นายเรือกำปั่น การตรวจเซอร์เวย์เรือ

๑๐. พ.ร.บ.เรือไทย พ.ศ.๒๔๘๑ การจดทะเบียนเรือไทย การโอนกรรมสิทธิ์เรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้ว ชื่อเรือการเปลี่ยนแปลงเรือ การเปลี่ยนเมืองท่าขึ้นทะเบียน การจดทะเบียน การเปลี่ยนแปลง และการจดทะเบียนใหม่ เรือประมงประกอบด้วยอะไรบ้าง บทกำหนดโทษเมื่อกระทำผิด

๑๑. พ.ร.บ.ป้องกันเรือโดนกัน พ.ศ.๒๕๒๒ การถือท้ายและการเดินเรือ วิธีปฏิบัติของเรือในทุกสภาพทัศนวิสัย การจัดยามระวังเหตุ อัตราความเร็วปลอดภัย การเสี่ยงภัยจากการโดนกัน การปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงการโดนกัน แผนแบ่งแนวจราจร วิธีปฏิบัติของเรือขณะมองเห็นซึ่งกันและกัน ทัศนวิสัยของไฟบนเรือ ลักษณะเรือที่บังคับยากเพราะอัตรากินน้ำลึกของเรือ สัญญาณแสดงการบังคับ การเดินเรือและสัญญาณเตือน สัญญาณเสียงในทัศนวิสัยจำกัด

๑๒. พ.ร.บ.กักเรือ พ.ศ.๒๕๓๔ เนื่องจากเรือเดินทะเลที่ให้บริการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศประมาณกว่าร้อยละ ๙๐ เป็นเรือต่างชาติ ซึ่งเจ้าของเรือและผู้ดำเนินงานของเรือเหล่านี้ส่วนมากไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร เมื่อเกิดกรณีที่เจ้าของเรือหรือผู้ดำเนินงานต้องรับผิดชอบต่อบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบตามสัญญา ความรับผิดเพื่อละเมิด หรือความรับผิดโดยผลแห่งกฎหมาย บุคคลดังกล่าวก็ไม่สามารถดำเนินการให้เจ้าของเรือหรือผู้ดำเนินงานชำระหนี้หรือชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ตนได้ เนื่องจากเจ้าของเรือหรือผู้ดำเนินงานไม่มีทรัพย์สินอยู่ในราชอาณาจักร ซึ่งหากนำคดีขึ้นสู่ศาลก็ไม่เกิดประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ประกอบกับพฤติการณ์ทำนองเดียวกันนี้ เจ้าหนี้ในต่างประเทศสามารถฟ้องร้องเจ้าของเรือไทยหรือผู้ดำเนินงานต่อศาลในประเทศของตนได้ สมควรมีกฎหมายว่าด้วยการกักเรือ ให้อำนาจศาลสั่งกักเรือที่เป็นของลูกหนี้ หรือลูกหนี้เป็นผู้ครอบครองเพื่อให้เพียงพอที่จะเป็นประกันการชำระหนี้อันมีมูลมาจากสิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับเรือนั้นได้

ในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ออกกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทะเลมากมาย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นการปฏิบัติหรืออนุวัติการ พันธกรณี (Implementing Obligations) ภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศ (ปกติรัฐต้องกำหนดกระบวนการภายในระบบกฎหมายของตนเพื่อใช้พิจารณาการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศหนึ่ง ๆ กระบวนการเหล่านี้อาจมีความแตกต่างกันในรัฐต่าง ๆ แต่มักมีรายละเอียดที่ซับซ้อนและมีขั้นตอนที่ต้องดำเนินการจำนวนมาก ทั้งกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ ตั้งแต่การเริ่มเจรจา การลงนาม การให้สัตยาบัน อนุสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงไปจนถึงการเสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี เพื่ออนุวัติการ พันธกรณีภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศนั้น ๆ)^{๑๔} และส่วนหนึ่งเป็นการออกกฎหมายภายในเพื่อควบคุมและกำกับการใช้ทะเล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ ต่อประชาชนในประเทศ และไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์กับคนรุ่นปัจจุบัน แต่ยังคงต้องรักษาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสามารถส่งต่อไปให้ลูกหลานในอนาคตได้ด้วย

^{๑๔} กระบวนการภายในของฝ่ายบริหารในการเข้าร่วมเป็นภาคีและการอนุวัติ การพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศ ชุมพร ปัจจุสานนท์, วรพล มัลลสุขุม, บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการศึกษาการเข้าร่วมอนุสัญญาระหว่างประเทศด้วยการควบคุมและจัดการน้ำอับเฉา และตะกอนจากเรือ ค.ศ. ๒๐๐๔”

การใช้หลักนิติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย

จากข้อมูลในเรื่องของความสำคัญของทะเล ความสำคัญของนิติธรรม ทำให้เห็นว่าการใช้ทะเลจำเป็นต้องมีหลักนิติธรรมเข้ามาเป็นกลไกที่จะทำให้เกิดความยุติธรรม ทั้งระหว่างรัฐต่อรัฐ รัฐต่อบุคคล และบุคคลต่อบุคคล กฎหมายต่าง ๆ ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในจึงเกิดขึ้นมา เพื่อที่จะให้เกิดความเสมอภาคและความยุติธรรมดังกล่าว ซึ่งก็จะส่งผลให้เกิดความสงบสุขตามมา อย่างไรก็ตามเป็นที่ทราบกันดีว่า ระบบโลกในปัจจุบัน เป็นระบบที่ประเทศต่าง ๆ รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ภายใต้อองค์กรกลางต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมาดูแลความสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น สหประชาชาติ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ องค์การการค้าโลก แต่ระบบโลกปัจจุบันไม่มีรัฐบาลโลกที่มีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับประเทศต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามไม่มีตำรวจโลกที่คอยกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ การบังคับใช้จึงอยู่ในรูปแบบของการให้สังคมโลกบีบบังคับแทน โดยใช้มาตรการที่สามารถส่งอิทธิพลต่อรัฐที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหรือประเพณีปฏิบัติ เช่น การคว่ำบาตร การตั้งกำแพงภาษี การห้ามไม่ให้เข้ากลุ่ม การห้ามไม่ให้ส่งออกสินค้ามายังกลุ่ม การห้ามไม่ให้เข้าท่าเรือ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในด้านความมั่นคง สหประชาชาติมีข้อกำหนดในการที่จะไม่ให้ประเทศต่าง ๆ รุกรานประเทศอื่น และสามารถให้ประเทศสมาชิกใช้กำลังในการป้องกันตัว หรือร่วมกันกับประเทศอื่น ๆ ใช้กำลังในการบีบบังคับยับยั้งประเทศที่ไปรุกรานประเทศอื่นได้ โคนอาศัยความตาม มาตรา ๕๑ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ (Chapter V, The United Nations, Charter of the United Nations, ๑๙๔๕)^{๑๔} ที่บัญญัติไว้ว่า “ไม่มีข้อความใดในกฎบัตรฉบับปัจจุบัน จะรอนสิทธิประจำตัวในการป้องกันตนเองโดยลำพัง หรือโดยร่วมกันหากการใช้กำลังอาวุธบังเกิดแก่สมาชิกของสหประชาชาติจนกว่าคณะมนตรีความมั่นคงจะได้ดำเนินการที่จำเป็น เพื่ออารังไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ มาตรการที่สมาชิกได้ดำเนินการไปในการใช้สิทธิป้องกันตนเองนี้ จะต้องรายงานให้คณะมนตรีความมั่นคงทราบโดยทันที และจะต้องไม่กระทบกระเทือนอำนาจและความรับผิดชอบของคณะมนตรีความมั่นคง ตามกฎบัตรฉบับปัจจุบันแต่ประการใด ในอันที่จะดำเนินการเช่นที่เห็นจำเป็นไม่ว่าในเวลาใด เพื่ออารังไว้หรือสถาปนาถ้อยคืนมา ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ” ในการนี้หากมีประเทศใดประเทศหนึ่งรุกรานประเทศอื่น ๆ ทางทะเล จึงอาจเป็นเหตุที่จะมีการใช้กำลังทางทหารในทะเลได้ ซึ่งกรณีที่เกิดขึ้นจริงในทะเลจีนใต้ เป็นกรณีหนึ่งที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ถึงขั้นการใช้กำลัง เนื่องจากกรณีที่จีนประกาศอาณาเขตทางทะเลภายใต้ เส้นประ ๙ เส้น (Nine-dash line) ซึ่งไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศใดๆ รองรับ ดังนั้นในทางทฤษฎีกฎหมายระหว่างประเทศ ประเทศอื่น ๆ สามารถที่จะรวมตัวกันขอมติสหประชาชาติในการปกป้องสิทธิของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม การที่จีนเป็นสมาชิกถาวร คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ทำให้จีนมีสิทธิพิเศษที่จะยับยั้งมติของสหประชาชาติได้ ในกรณีนี้ในทางปฏิบัติกฎหมายจึงไม่สามารถบังคับใช้กับจีนได้ อย่างไรก็ตามหลักนิติธรรมก็ยังบทบาทในการช่วยสนับสนุนสันติภาพ โดยเมื่อมีกฎหมายทะเล UNCLOS 1982 กำหนดอาณาเขตทางทะเลไว้ ทำให้จีนรู้ว่าสังคมโลกไม่พอใจในการอ้างสิทธิดังกล่าว จึงเลือกที่จะใช้การเจรจากับประเทศที่มีข้อพิพาททางทะเลเป็นหลัก รวมไปถึงการเสนอการช่วยเหลือต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจกับประเทศคู่ขัดแย้ง เพื่อไม่ให้สถานการณ์บานปลายไปสู่การทำสงคราม

^{๑๔} ข้อมูลจากเว็บไซต์สหประชาชาติ <https://legal.un.org/reperatory/art51.shtml>

ในส่วนของผลประโยชน์ทางทะเลภายในของแต่ละประเทศนั้น แต่ละประเทศต้องกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ขึ้นมาควบคุมการใช้ทะเลของตนเอง ในส่วนของประเทศไทยก็มีการตรากฎหมายขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ทั้งที่อนุวัติการมาจากกฎหมายระหว่างประเทศ และที่กำหนดเองตามเหตุผลความจำเป็นตามที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายของรัฐนั้นมีความเด็ดขาดมากกว่ากฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งการที่มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม มีบทลงโทษอย่างชัดเจน มีหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีอำนาจเต็มในการจับกุม สืบสวน สอบสวน และส่งพิจารณาคดี รวมไปถึงมีกระบวนการยุติธรรมที่เป็นที่ยอมรับของคนในชาติ จึงมีปัญหาในการตีความกฎหมายและการตัดสินคดีน้อยกว่า ปัญหาหลักของการทำให้เกิดนิติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยมีขนาดใหญ่ มีฝั่งทะเล ๒ ด้าน รวมไปถึงมีกิจกรรมทางทะเลมาก ทั้งการคมนาคมทางทะเล การประมง การขุดเจาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ การสันหนาทะเล รวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล เมื่อมีกิจกรรมมาก มีคนใช้ทะเลมาก ก็มีคนกระทำความผิดกฎหมายทางทะเลมากด้วยเช่นกัน จากเดิมที่มีหน่วยงานทางทะเลในสังกัดกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ หลายหน่วยงาน เช่น กองทัพเรือ ตำรวจน้ำ กรมประมง กรมเจ้าท่า กรมศุลกากร กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นต้น ต่างหน่วยต่างถือกฎหมายกันคนละฉบับ ต่างหน่วยต่างมีกำลังไม่พอเพียงที่จะดูแลพื้นที่ทางทะเลที่กว้างใหญ่ได้ ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เรียกโดยย่อว่า “ศรชล.” ขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ มีหน้าที่และอำนาจรวมทั้งความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยมีลักษณะองค์กรคล้ายหน่วยยามฝั่ง ซึ่งเป็นแบบผสมผสานระหว่างหน่วยงานพลเรือนและหน่วยงานทหาร เพื่อปฏิบัติหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีแนวทางการดำเนินการคล้ายการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจที่สนธิกำลังจากกองทัพเรือ ตำรวจน้ำ กรมประมง กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผสมผสานขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกัน ภายใต้การอำนวยการจากส่วนกลาง ในลักษณะของการบูรณาการการปฏิบัติ ซึ่งในภาพรวมทำให้เกิดนิติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในระดับที่น่าพอใจ

สรุป

การมีหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ทั้งในระดับโลก และระดับประเทศมีผลดีในการช่วยให้ประชาคมโลกและประชาชนให้เกิดความสงบสุข เนื่องจากหลักนิติธรรม มีมาตรการเพื่อเป็นการประกันการเคารพและปฏิบัติต่อหลักการความเท่าเทียมกันทางกฎหมายอยู่แล้ว รวมถึงมีความโปร่งใสและยุติธรรมในการใช้กฎหมาย หลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย หลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และหลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อรัฐต่าง ๆ นำหลักนิติธรรมมาถือปฏิบัติแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความสงบสุขต่อประชาคมโลก ต่อรัฐและประชาชนในรัฐ แต่หากจะให้ได้ผลดี ทุกรัฐจะต้องยอมรับในหลักนิติธรรมนี้ อย่างไรก็ตามในทาง

ปฏิบัตินั้น ลำพังกฎหมายยังไม่สามารถรับประกันความยุติธรรมและความสงบสุขได้ จากการศึกษาที่ประเทศต่าง ๆ มีพลังอำนาจและอิทธิพลไม่เท่ากัน การบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจ อาจกำหนดมาตรฐานของหลักนิติธรรมโดยมีผลประโยชน์แอบแฝงบางประการเพื่อบีบบังคับประเทศที่มีอำนาจในการต่อรองน้อยกว่าให้ต้องทำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้ประเทศเล็กกว่าเกิดความยากลำบากหรือเสียประโยชน์บางประการ หากต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ดังกล่าว ดังที่ประเทศไทยเคยประสบความลำบากจากที่สหภาพยุโรปกำหนดมาตรการตอบโต้การทำประมงผิดกฎหมาย (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing (IUU Fishing)) ซึ่งอาจทำให้รายได้จากการจับสัตว์น้ำลดหายไปบางส่วน ซึ่งหากมองในแง่หลักนิติธรรมในระดับโลก ก็อาจถือได้ว่าเป็นการให้ความยุติธรรมกับชาติอื่น ๆ และเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำไปในตัวด้วย

ในส่วนของกลไกทางกฎหมายที่ทำหน้าที่ในการควบคุมการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งมีตั้งแต่ รัฐธรรมนูญ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และอนุบัญญัติต่าง ๆ รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ มีกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลไกหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล อาทิ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า กรมทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ จะบูรณาการในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิมที่ต่างหน่วยงานแยกกันทำ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมที่เข้มแข็ง มีการถ่วงดุลอำนาจกันเป็นอย่างดี จึงสามารถที่จะธำรงความเป็นนิติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติได้เป็นอย่างดี

สำหรับแนวทางในอนาคตที่จะพัฒนาระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยให้เกิดความเป็นนิติธรรมมากขึ้นนั้น สามารถดำเนินการปรับปรุงกฎหมายให้ไม่สามารถเลือกปฏิบัติหรือบิดเบือนได้ ควรที่จะศึกษา วิเคราะห์ วิจัย โดยนำประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงแนวคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาทั้งในและต่างประเทศและที่เกี่ยวข้องมาศึกษาเพื่ออนาคตพัฒนาระบบกฎหมายให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาจมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อบังคับใช้กับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมหรือปรับปรุงกฎหมายปัจจุบันให้ทันสมัยเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ตลอดจนเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกและการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังควรเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจหา และตรวจจับผู้กระทำความผิด เพิ่มความรวดเร็วในการสืบสวนสอบสวน การกระทำความผิดในทะเล รวมถึงเร่งกระบวนการยุติธรรมให้รวดเร็วขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับหลักนิติธรรมทางกฎหมาย และย่อมส่งผลให้เกิดความสงบสุขต่อประชาคมโลกและประชาชนในที่สุด

บรรณานุกรม

สื่อสิ่งพิมพ์

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล. ๒๕๕๖. หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่. วารสารสถาบันพระปกเกล้า
ปี ๒๖๔๖ เล่มที่ ๒

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, บทความ (พระราชนิพนธ์) “เสรีภาพแห่งทะเล”
(Freedom of the Seas), ในหนังสือกฎหมายทะเล เล่ม ๑ หน้า ๔ (จากสมุทราสาร เล่มที่ ๔๒
มิถุนายน ๒๕๖๑), พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๐, โรงพิมพ์องค์การค้ำครุสภา, กรุงเทพฯ, หน้า ๓. - ๔๙.
มัลลิกา พิณจันทร์. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยทะเล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, ๒๕๔๗.

Aristotle (1995). Politics. Oxford: Oxford University Press

คณะกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล สำนักงานสภาพัฒนาการ
สำนักงานนายกรัฐมนตรี, หนังสือ ทะเลและมหาสมุทร และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล,
ชุมพร ปัจจุสานนท์, วรพล มาลสุขุม, กระบวนการภายในของฝ่ายบริหารในการเข้าร่วมเป็นภาคีและ
การอนุวัติ การพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาระหว่างประเทศ, บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
“โครงการศึกษาการเข้าร่วมอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการควบคุมและจัดการน้ำอับเฉา
และตะกอนจากเรือ ค.ศ. ๒๐๐๔”

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา(องค์การมหาชน), “รายงานการศึกษาวิจัย
ฉบับสมบูรณ์ รายงานวิจัยในลักษณะ (Quick Research) ในประเด็นเร่งด่วนของประชาคม
อาเซียน เรื่อง ความมั่นคงทางทะเลภายใต้โครงการพัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับ
การทำงาน ด้านประชาคมอาเซียนปีงบประมาณ ๒๕๕๙” หน้า ๔๐-๔๓.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

หลักนิติธรรม (Thai Rule Of Law) ข้อมูลจากเว็บไซต์ ศาลรัฐธรรมนูญ

Sean Fleming, Senior Writer, Formative Content. 29 Aug 2019 ข้อมูลจากเว็บไซต์

<https://www.weforum.org/agenda/2019/08/here-are-5-reasons-why-the-ocean-is-so-important/>

ประวัติ

พลเรือเอก สมประสงค์ นิลสมัย
ผู้บัญชาการทหารเรือ

เกิด ๒๗ เม.ย.๒๕๐๕ ศาสนา พุทธ

การศึกษา

ชั้นมัธยม โรงเรียนดอนเมือง

ชั้นเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร

ชั้นมหาวิทยาลัย โรงเรียนนายเรือ

หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร ๒ ปี รุ่นที่ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๒๐

หลักสูตรโรงเรียนนายเรือ หลักสูตร ๕ ปี รุ่นที่ ๗๗ ปี พ.ศ.๒๕๒๒

หลักสูตรโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ รุ่นที่ ๕๔ ปี พ.ศ.๒๕๓๖

หลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ ๓๗ ปี พ.ศ.๒๕๔๗

หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐

ตำแหน่งที่สำคัญที่ผ่านมา

- ผู้บังคับการเรือหลวงตองปลิว กองเรือปราบเรือดำน้ำ กองเรือยุทธการ
- ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือ และรักษาราชการผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทยประจำกรุงโรม
- รองเจ้ากรมข่าวทหารเรือ
- รองผู้บัญชาการฐานทัพเรือกรุงเทพ
- ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำผู้บัญชาการทหารเรือ
- เจ้ากรมการขนส่งทหารเรือ
- ผู้บัญชาการฐานทัพเรือกรุงเทพ
- เจ้ากรมข่าวทหารเรือ
- รองเสนาธิการทหารเรือ
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพอเรือ (อัตรา พลเรือเอก)
- รองปลัดกระทรวงกลาโหม

หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายที่สำคัญ

- ประธานกรรมการด้านพิธีการ การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน และสวนสนามทางเรือ ปี ๒๕๖๐

- ประธานกรรมการบริหารโครงการจัดหาเรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่ง ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑
- ประธานกรรมการบริหารโครงการจัดหาเรือตรวจการณ์ชายฝั่ง ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑
- ประธานกรรมการบริหารโครงการจัดหาเรดาร์ค้นหาเป้าหมายเคลื่อนย้ายทางบก ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑
- หัวหน้าคณะทำงานปรับปรุง หอประชุม ทร. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒
- กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์วังเดิม ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙
- กรรมการข้าราชการทหาร ๑ ต.ค.๒๕๖๓ - ๓๐ ก.ย.๖๔
- กรรมการตรวจสอบการกระทำผิดกรณีเข้าเมืองผิดกฎหมาย (แต่งตั้งโดย นรม.)
- กรรมการศูนย์ปฏิบัติการศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด ๑๙ (แต่งตั้งโดย นรม.)
- อุปนายกสมาคมเรือพายแห่งประเทศไทย ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑
- สมาชิกสภากลาโหม ๒๕๖๒ - ปัจจุบัน
- สมาชิกวุฒิสภา ๒๕๖๔ - ปัจจุบัน
- นายกสมาคม สามสมอสมาคม ๒๕๖๕ - ปัจจุบัน
- นายกสมาคมกีฬาแข่งขันเรือใบแห่งประเทศไทย ๒๕๖๕ - ปัจจุบัน

ราชการพิเศษ

- ตุลาการศาลทหารทหารกรุงเทพ ๑๕ ส.ค.๕๖ - ๒๙ ส.ค.๕๙
- ตุลาการศาลทหารกลาง ๒๙ ส.ค.๕๙ - ๒๕ พ.ค.๖๔
- ตุลาการศาลทหารสูงสุด ๒๕ พ.ค.๖๔ - ปัจจุบัน
- ราชนครินทร์แวร์และนายทหารราชองครักษ์ ๑๒ ส.ค.๕๔ - ปัจจุบัน